І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь...
Т. Шевченко

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 77. ДЖЕРЗИ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 24-го КВІТНЯ 1958 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 24, 1958 No. 77. VOL. LXV.

КОМІСІЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ПОЧАЛА ПЕРЕСЛУХАННЯ В СПРАВІ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПЕНТАҐОНУ

Вашинґтон. — У вівторок 22 квітня ц. р. комісія для справ збройних сил при Палаті Репрезентантів почала переслухання у справі запропонованого урядом законопроєкту про реорганізацію секретаріяту оборони ЗДА. Переслухання відбуваються під проводом противника цієї реорганізації демократичного конґресмена і голови згаданої комісії Карла Винсона з Джорджії, який — не зважаючи на свою опозицію до внесеного законопроєкту — заявив, що комісія розглядатиме плян уряду в справі реформи Пентаґону „поважно, об'єктивно і в усіх подробицях". Під час переслухань, що відбуваються із участю публіки, перший виступив секретар оборони Ніл МекЕлрой, який поінформував членів комісії про напрямні і цілі плянованої реорганізації і ствердив, що сумніви і заперечення висловлювані опонентами проти урядового законопроєкту про реорганізацію Пентаґону минуться, якщо ці опоненти ознайомляться докладно з інтенціями пропонованих реформ і мілітарними конечностями, що їх вони подиктували. Відповідаючи на запити членів комісії, МекЕлрой заявив, що ані президент Айзенгавер ані він сам, як секретар оборони, не обстоюють пляну встановлення одного шефа штабу для всіх збройних сил, і що пропоновані уточнення компетенцій секретаря оборони не виходять поза уповаження, встановлені існуючими законами. Разом із МекЕлросм зізнавав також його асистент для справ реорганізації Чарлз А. Кулідж, який заявив, що пропозиції през. Айзенгавера мають на меті успраавнення діяльности Пентаґону, скріплення влади й авторитету секретаря оборони і водночас усунення всіх евентуальних затримок в адміністративній машині Пентаґону. На окремий запит членів комісії МекЕлрой заявив, що не може бути мови про будь-які дисциплінарні кари проти тих офіцерів і представників збройних сил, які під час зізнань в комісії висловлювалися б проти плянованої урядом реорганізації, бо кожний з них має повну свободу вислову в цій справі. Як виходить із перебігу переслухань в першому дні, розгляд урядового законопроєкту про реорганізацію Пентаґону буде дуже вичерпний і затяжний. Голова комісії конґресмен Винсон плянує переслухання цілого ряду свідків, військових і невійськових.

Президент проєктує допомогу залізницям

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер вислав листа до секретаря торгівлі Сінклера Вікса, в якому заявив, що, на його думку, рекомендації Вікса для фінансової підтримки залізничих компаній є добрі й „здорові", але їх треба б ще поширити іншими зарядженнями. Вікс вислав до Конґресу 4 пропозиції, які мали б оздоровити залізничий транспорт, який працює з дефіцитом. Між цими пропозиціями є і проєкт призначення 700,000,000 долярів на негайні позички для залізничих компаній. Інші пропозиції такі: 1. Признати більше повновластей Міжстейтовій Торговельній Комісії, щоб вона могла припинити той рух на залізницях, який є дефіцитовий. 2. Вияснити справу приватного автобусового транспорту, який не підлягає Міжстейтовій Торговельній Комісії. Залізниці нарікають, що вони платять високі податки, а інші засоби транспорту, як літаки, ще дістають урядові субвенції на те, щоб могли існувати. Представник залізничих компаній Деніел П. Луміс не є вдоволений з урядових пропозицій. Він каже, що найважливішою є проблема податків, бо залізниці платять 3 відсотки податків від тягарових квитків, а 10 відсотків від особових.

Уряд спроваджує до ЗДА депортованого до Фінляндії кол. комуніста Гайккілу

Вашинґтон. — Комісар іміґрації емеритований генерал поручник Джосеф М. Свінґ наказав негайно спровадити з Фінляндії колишнього комуніста Вільяма Гайккіллу, якого в п'ятницю минулого тижня, 18 квітня, заарештували були аґенти іміґраційної служби і насильно відвезли літаком до Канади, а звідтам до Фінляндії, куди він прибув 22 квітня. Генерал Свінґ наказав спровадити Гайккілу до ЗДА після того, як в нарадах із генеральним прокуратором Вільямом Роджерсом ствердив, що ця насильна депортація відбулася незаконно. Федеральний суддя в Сан Франсіско Едвард П. Мирфі сказав, що депортація 52-річного фінляндця пригадує „методи німецького ґестапо". Гайккіла народився 52 роки тому в Фінляндії, куди були виїхали — натуралізовані американські громадяни — його батьки. Уряд хотів депортувати його за те, що в 1929-1939 рр. був членом комуністичної партії в ЗДА. — Гайккіла апелював від депортації, і ця справа ще й дові не є вирішена, хоч тягнеться вже 10 років.

Висилання ракет на Місяць може спровокувати війну

Вашинґтон. — Директор проєкту фльоти „Ванґард" д-р Джан П. Гаґен заявив, що висилання керованих ракет на Місяць може бути тим припадком, який може спричинити нову світову війну. Він сказав, що вислану на Місяць керовану ракету могла б одна з великих держав уважати за балістичну ворожу далекострільну ракету і відповісти на неї своїми балістичними далекосяжними ракетами, і так могла б початися нова загальна атомова війна. Щоб до цього не допустити, Гаґен пропонує зорганізувати окрему комісію, яка знала б про всі ракети, які висилається в космічні простори. Ця комісія реґулювала б та ідентифікувала б радіові передачі, які висилали б керовані ракети в леті на Місяць. Великою небезпекою можуть бути ті штучні сателіти, яких радіові стації не є чинні, і які мовчки будуть кружляти довкола Землі, бо великі держави в найближчих роках будуть дуже непокоїтися небезпекою нападу ворога при допомозі далекосяжних керованих ракет.

Д-р Ґолдстейн проти політичних союзів американських сіоністів з ізраїльськими партіями

Ню Йорк. — Рабін д-р Ізраїл Ґолдстейн, який є головою Американського Комітету для Відзначення 10-річчя Існування Ізраїлю, промовляв в готелі Вальдорф-Асторія на прийнятті в пошану судді Луїса Е. Левінтала і закликав американських сіоністів, щоб не об'єднувалися з жадною з політичних партій в жидівській державі. Д-р Ґолдстейн, що є одночасно іпрезидентом Американського Жидівського Конґресу, сказав, що добре роблять американські сіоністи, коли не заключають політичних союзів із політичними партіями в Ізраїлі, бо жиди з-поза Ізраїлю можуть багато зробити для батьківщини сіонізму, коли будуть допомагати еміґрації до Ізраїлю та коли будуть допомагати молодій жидівській державі фінансово. Жиди з-поза Ізраїлю, мають право і обов'язок критикувати всі ті факти, які діються в Ізраїлі, але не сміють утотожнювати себе з жидівськими партіями в старому краю.

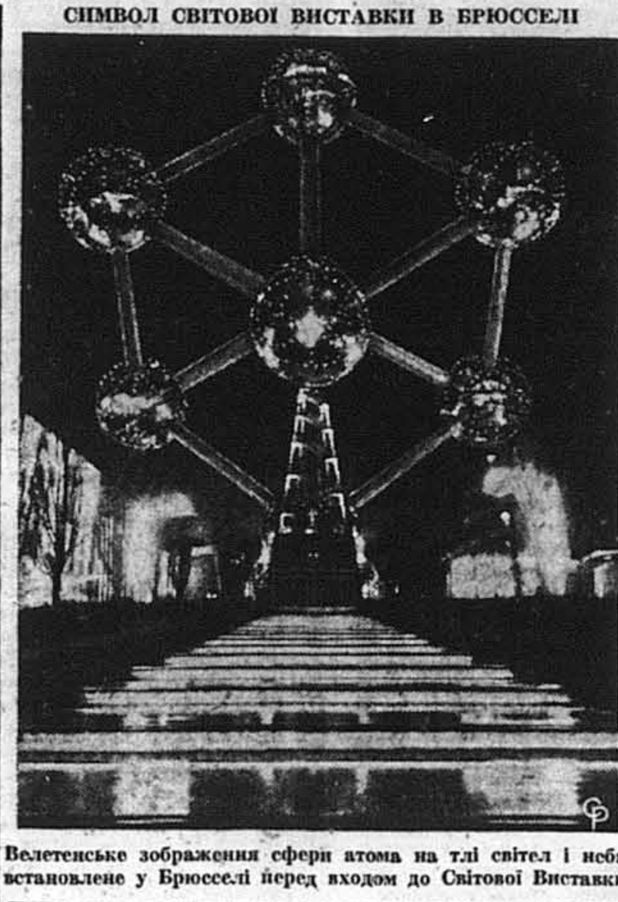
Михайло Мороз нагороджений на малярській виставці в Локаст Велі

Три картини нашого мистця Михайла Мороза були виставлені на американській виставці скульптури, малярства і прикладних мистецтв у відомій малярській колонії в Локаст Велі, Н. Й. Такі виставки відбуваються там щорічно, почавши з 1947 р., під кличем „Оперейшен Демокрасі", і є спонзоровані окремим Комітетом прихильників мистецтва, що поставив собі за мету заісняти культурні зв'язки з вільними країнами світу. Цього року у виставці взяло участь коло 250 визначних амер. мистців. Нашого артиста зустріла велика честь і признання, жюрі виставки признало йому другу нагороду і срібну чашу за картину п. з. „Фенішія", відмічену уже раніше рецензентом „Ню Йорк Таймса" на виставці в Українському Науковому Інституті в 1956 р. Першу нагороду отримав відомий представник традиціоналістичного напряму в амер. малярстві Юджин Баррел, 3-ту і 4-ту два інші мистці-модерністи. Мих. Мороз взяв участь в церемонії роздачі нагород 11 квітня в Локаст Велі, був тепло зустрітий Комітетом виставки і запрошений до постійної участи в них.

В суботу, 26-го квітня, відбудуться передконвенційні наради УНС в Шикаґо

Шикаґо, Ілл. — В останній хвилині повідомляють, що передконвенційні наради делеґатів Шикаґівської округи на найближчу конвенцію УНСоюзу відбудуться тут в найближчу суботу, 26-го квітня, о год. 8-ій ввечорі в домі Відділів УНС при 841 Н. Вестерн евеню. В нарадах візьме участь гол. предс. УНС п. Д. Галичин. Окружні загальні збори Відділів УНС відбудуться, як проголошено, в п'ятницю, 25-го квітня. Делеґатські збори відбудуться окремо з уваги на ряд важливих справ, що будуть предметом нарад на Конвенції. З Шикаґо гол. предс. Д. Галичин виїде до Питсбурґу, де відбудуться подібні передконвенційні наради делеґатів УНС Питсбурґської округи в неділю, 27-го квітня.

СИМВОЛ СВІТОВОЇ ВИСТАВКИ В БРЮССЕЛІ

Велетенське зображення сфери атома на тлі світел і неба, встановлене у Брюсселі перед входом до Світової Виставки.

Бідо зрікся — Плевен пробує створити новий уряд Франції

Париж. — Як можна було сподіватися, викликана французьким парляментом 15-го ц. м. нова криза французького уряду затягається і не виявляє ніяких познак, що швидко закінчиться. Перший визначений президентом Коті кандидат на нового прем'єра, колишній прем'єр Жорж Бідо зрікся прийнятої ним місії, після того, як відмовили йому підтримки не тільки соціялісти, але навіть власні співпартійці з католицької центрової Народно - республіканської партії. Бідо був тільки одним із трьох послів тієї партії, які голосували — разом із комуністами та скрайніми правими „незалежними" і пужадистами проти уряду Фелікса Ґаяра. Генеральний секретар соціялістичної партії, кол. прем'єр Ґю Молле, після розмови з Жоржем Бідо заявив, що мови нема про те, щоб Соціялістична партія вможливила прихід до влади уряду Бідо, то голосувавши за ним але навіть стримавшись від голосування. Коментатори пояснюють, що становище соціялістів треба пояснити тим що прихід до влади уряду, який був би правіший від попередніх трьох урядів — Молле, Монорі і Ґаяра — означав би автоматично димісію соціялістичного міністра для Альжиру Роберта Лякоста. Соціялісти взагалі не хочуть принципово допустити до гострішої політики супроти Альжиру, як її вже вели самі і як її вів Ґаяр. Президент викликав до Парижу поміркованого кол. прем'єра Рене Плевена з малої центрової партії. Плевен підтримував прем'єра Ґаяра.

Совєти скорочують працю у важкому промислі

Москва. — Совєтський уряд, Президія компартії і Центральна Рада совєтських професійних спілок проголосили заяву, що відтепер по вересень 1959 року буде переводитись скорочування годин праці у важкому промислі. Тепер робітники в совєтському важкому промислі працюють по 8 годин денно від понеділка до п'ятниці включно та шість годин у суботу. Новий розпорядок встановляє 40-годинний тиждень праці у важкому промислі і 35-годинний тиждень праці у підземних копальнях. Водночас заповіджено покращання винагороди робітникам. Здогадуються, що насправді Совєти затримають дотеперішні години праці, тільки окремо платитимуть за суботишню працю, як ніби надобов'язкову. Має бути теж збережена висота продукції.

Німецька преса використовує замах на ред. Чайковського як арґумент проти еміґрантів

Мюнхен. — Бомбовий замах на редактора „Шляху Перемоги" п. Данила Чайковського минулої п'ятниці, 18-го квітня, використовує тепер німецька преса як арґумент проти поодиноких еміґрантських груп у цій баварській столиці, мовляв, політика цих груп становить загрозу для німецьких громадян. Щонайменше до такого дивоглядного висновку прийшла "Abend Zeitung", подавши повідомлення про цей атентат як велику сенсацію на першій сторінці. Безуспішний замах на ред. А. Чайковського відбувся, як уже інформовано, поштовою пересилкою саморобної бомби в книжці В. Наріжного „Українська еміґрація", пересланій з Франкфурту. Бомба експльодувала, але не спричинила більшої шкоди. Згадана німецька газета, пишучи про цей випадок, пригадує ряд подібних замахів на еміґрантських діячів, називає кількість еміґрантських організацій та видвигає непотверджені ніякими доказами обвинувачення, мовляв, іміґрантські організації мають у своєму розпорядженні сховану зброю і становлять загрозу для німецьких бірґерів, якщо не буде над ними гострішого нагляду. Цей голос німецької газети коментують в еміґрантських колах, як познаку, що саме така реакція німецької публіки могла бути одною з цілей замаху на редактора української газети. В справі самого замаху баварська поліція продовжує інтенсивне слідство.

ЕДУКАЦІЙНА СЛУЖБА ЗДА ПОШИРЮВАТИМЕ ВИДАННЯ ІНСТИТУТУ ДЛЯ СТУДІЙ СССР

Ню Йорк. — Інститут для студій СССР, що його піддержує Американський Комітет для Визволення, повідомив, що Едукаційна Служба ЗДА у Вашинґтоні поширюватиме видання того інституту на теренах Америки і Канади. Інститут публікує місячний Бюлетень й неперіодичні „Юкрейніен Рівю", „Белорашіян Рівю" та інші публікації, всі англійською мовою, за виїмком „Вєстніка" в російській мові.

ТІТО СТВЕРДЖУЄ НОВИЙ РОЗЛАМ ЮҐОСЛАВІЇ З МОСКВОЮ

ЗАКЛИКАЄ СОВЄТИ ПОЗБУТИСЯ „АБСУРДНИХ ІДЕЙ" ПРО ПЕРЕВИХОВАННЯ ЮҐОСЛАВІЇ ЗА СОВЄТСЬКИМ ЗРАЗКОМ

Любляна. — На конґресі юґославської комуністичної партії в Любляні виступив у вівторок 22-го квітня ц.р. з великою промовою юґославський диктатор Тіто, ствердивши понад усякий сумнів нову гостру сварню в комуністичній родині. Весь совєтський бльок за приказом з Москви збойкотував той конґрес, відмовившись від вислання — як це в комуністів водиться — окремих партійних делеґацій, а обмежившись тільки до приявности в дипломатичній льожі державних амбасадорів. Комуністичні партії з деяких позасовєтських країн прислали своїх „обсерваторів". Тіто одверто закликав московських большевиків „позбутися абсурдних ідей" про можливість „перевиховати Юґославію" та перетягнути її назад до східнього бльоку. „Деякі товариші в країнах совєтського бльоку — казав Тіто — все ще виявляють тенденції недовір'я супроти нас, як і дають докази на фальшиве оцінювання внутрішнього розвитку в нашій країні". „У деяких східніх партіях" — скаржився Тіто — „виринули підозри щодо соціялістичного характеру Юґославії". Тіто дивувався тій „короткозорості й бестактності". Він оспорював совєтське розуміння інтернаціоналізму і твердив, що саме юґославські комуністи є інтернаціоналістами. Він закидав Совєтам, що вони тому насторожені супроти Юґославії і її комуністичної кліки, що Юґославія не хоче належати до східнього бльоку. Тіто ні разу не згадав за іменем Хрущова ні будь-кого з інших комуністичних вожаків у світі, а тільки гостро критикував політику Сталіна. Говорючи привичною комуністичною фразеологією про капіталізм, імперіялізм ітп., Тіто все ж з великим признанням висловився про допомогу, яку Юґославія дістала у військовій і господарській ділянках від Америки. Він ствердив, що ЗДА ніколи не ставили ніяких політичних передумов для такої допомоги. Надзвичайно гостро Тіто висловлювався про свого колишнього близького співробітника й однодумця Мілована Джіласа, який сидить тепер у в'язниці за публічну критику комуністичного устрою. Тіто назвав Джіласа зрадником, відступником і Юдою, який своїми писаннями вніс заколот у комуністичні ряди. Тіто промовляв, стоючи під величезними портретами Леніна, Маркса й Енґельса. Не поступившись ні трохи перед Москвою, він усе ж виступив знову, як запеклий комуніст.

Княжна Марґарита проголосила федерацію Західньої Індії

Порт оф Спейн. — Англійська княжна Марґарита перебуває на 6-денних офіційних відвідинах, як репрезентантка англійського королівського роду, на Карібському архіпелагу, відомому під назвою Нової Індії. Цей архіпелаг охоплює 13 островів, які простягаються на просторі 1,000 миль і охоплюють 3 мільйони населення. Марґарита відкрила у вівторок 22 квітня перший федеральний парлямент Західньої Індії, яка стає новим членом Британського Коммонвелту. Вона офіційно проголосила федерацію Західньої Індії на шляху до повної самостійности. Першим островом, що його відвідала Марґарита, є Трінідад. 100,000 мешканців того острова вибігли їй назустріч. Вона є гостем генерального губернатора лорда Гейлсса і його дружини, а на кожному острові — місцевого губернатора. Шестиденне перебування на тих островах виповнене безперервними офіційними функціями, парадами, промовами, відвідинами, дефілядами ітд., серед яких признано Марґариті тільки дуже мало часу на — морські купелі, проґулянки без товариства офіційних осіб та особисті покупки.

Революційний уряд покинув свою столицю на Суматрі

Якарта. — Війська центрального уряду Індонезії швидким походом ліквідують рештки спротиву революційних військ. Після того, як майже без бою зайнято столицю центральної Суматри Паданґ, вірні центральному урядові війська підійшли під гірську столицю революційного уряду Букіттінґі. Революційний уряд залишив Букіттінґі і перенісся дальше вгори. Революційний прем'єр д-р Правіранеґа звернувся з закликом до ОН, щоб вони прослідили ролю Совєтів у здавлюванні революції проти комуністичного режиму Сукарна в Індонезії. Названий індонезійський діяч, колишній директор індонезійського державного банку, твердить, що насправді совєтські летуни пільотували літаки, висилані проти революціонерів, та що без достави совєтської зброї, уряд Сукарна був би нездібний перевести успішну офенсиву проти революційних військ на Суматрі і на Селебесі.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **В Параді Льояльности,** що відбудеться в Ню Йорку в суботу дня 26 квітня ц. р., візьме участь теж українська група, зорганізована заходом Комітету Американсько - Українських Організацій м. Ню Йорку, Відділ УККА. До цієї участи приєднаються теж американсько-українські ветеранські організації з Джерзі Ситі, Нюарку, Брукліну і з Коннектикат. Очолюють український Комітет Паради: Льояльности д-р В. Вишиваний, Г. Марчак, мґр. І. Базарко, д-р Я. Гриневич, К. Пелешок, Ст. Чума, О. Стешин, К. Василик, адв. В. Стек, адв. Ю. Волинець, М. Гузар та В. Бакад.

● **Зустріч Братніх Організацій — ОДВУ, УЗХ, МУН і ЗАРЕВО з проф. Юрієм Бойком,** відбулася в суботу 19 квітня ц. р. в Ню Йорку. За столами з традиційним свяченим представники названих організацій з Ню Йорку, Пасейку й Гемстеду, поділилися з ним думками про сучасний стан і чергові завдання Братніх Організацій і заявили свою готовість підтримати справу Асоціяції. Проф. Юрій Бойко, відповідаючи на привітання, підкреслив великі і почесні завдання скріплення і активізації діяльности українців у вільному світі, зокрема, важливість поширення праці Асоціяції в сучасних обставинах.

● **Филаделфійський „Тризуб"** розіграє в неділю, дня 27 квітня ц. р. вирішальні змагання за першенство Професійної Ліґи ЗДА. Гратиме „Тризуб" проти відомої Футбольної дружини „Гакоаг". Відбудуться ці змагання на площі при 29-ій і Клирфілд вулицях у Филаделфії о год 2.30 по полудні.

● **По тридцять й одному році** розлуки з чоловіком прибула до Віндсору в Канаді Катерина Дуда, дружина Павла Дуди, який з огляду на політичні переслідування виїхав до ЗДА із Куликова в Західній Україні в 1927 році. Всі заходи Павла Дуди спровадити після виїзду з Европи теж і свою жінку і дітей до Канади залишалися безуспішними, аж цього року пощастило з допомогою Червоного Хреста добитися дозволу на її виїзд з СССР. Донька і син Павла Дуди прибули до Канади, як „переміщені особи" в 1947/48 роках.

● **Доповідь Ярослава Курдидика,** співробітника „Свободи" на тему „Яка має бути збройна сила Української Держави" відбулася в залі Православної Громади в Торонті дня 30-го березня ц. р.

● **Роман Рудницький,** 14-річний пияніст, давав в залі Арт Елланс у Филаделфіїціловечірний концерт, уладжений йому заходами його високої музичної школи, филаделфійської Музичної Консерваторії. На програму концерту, що відбувся в п'ятницю 18 ц. м., складалися твори Баха, Бетговена, Ліста, Равелія та українських композиторів Ревуцького й Антона Рудницького. Роман Рудницький — тут народжений американський українець, член У. Н. Союзу. Вже в наступному концертовому сезоні він виступить вперше в одній з репрезентаційних заль в Ню Йорку перед американською публікою.

В АМЕРИЦІ

● **Державний департамент** повідомив чеську амбасаду в Вашинґтоні, що її торговельний аташе д-р Роман Скокан є „небажаною" особою і повинен залишити ЗДА. Це зарядження є відплатою за те, що чеський комуністичний уряд зарядив минулого тижня, щоб другий секретар американської амбасади в Чехо - Словаччині, Йосиф Р. Яцино, залишив Прагу, бо він, мовляв, займався шпигунством. Яцино заявив у Відні, що чеські поліційні аґенти стежили за ним навіть у церкві.

● **Трирічна Долорес** упала з вікна шостого поверху на руки своєї матері Оттервей Расн, яка вспіла зловити донечку, побачивши, що вона падає. Дитина перебуває в шпиталі: кості її цілі, але можливі внутрішні ушкодження.

● **Демократичний** дворазовий кандидат на президента Аллей Е. Стівенсон, промовляючи перед 2,000 демократичних жінок, сказав, що йому не подобаються цьогорічні сукні, які мають „мішкуватий стиль". Новий стиль — заявив Стівенсон — це вплив Москви, яка сіє „невдоволення, антаґонізм і ворожнечу". Американські жінки, на думку Стівенсона, повинні йти під гаслом „Мир або мішок".

● **ЗДА** і цього року виставлятимуть свої експонати на Познанському ярмарку, який триватиме від 8 до 22 червня. Минулого року американський павільйон відвідало 1,135,000 осіб.

● **Недалеко Мідлотіяну,** Тексас, 21-го квітня на просторі 20 миль, бушувало торнадо, спричинивши великі шкоди фармерам. Знищено 18 домів і поранено 11 осіб.

● **На Південному бігуні,** як повідомляє американська експедиція, термометер упав до 90 ступнів, і трактори та інші машини не можуть діяти.

У СВІТІ

● **Бельгійський король Бодуен** танцював минулої суботи з гарними молодими княжнами, що з'їхалися до Брюсселю з цілої Европи на перший „королівський баль". Королеві Бодуенові вже минуло 27 років, але — на велику журбу, своєї, рідні та всього народу — він ще не має поважних подружніх плянів. Безпосередню притоку до цього балю дало не так бажання представити королеві десяток кандидаток на одружения, як радше — „бизнес" з уваги на Брюссельську Міжнародну Виставку.

● **В Оффенбурґу, в Західній Німеччині,** відбувся перший за останніх 25 років процес в зв'язку з антисемітизмом. 51-річного колишнього вчителя Людвіґа Зінда засуджено на рік в'язниці за те, що кричав до жидівського купця Курта Лізера: „Нацисти замало ще винищили жидів. Ізраїль треба змести з лиця землі. Я і мої колеґи били жидів під час війни лопатами по голові..." Суддя заявив, що Зінда не виправдує факт, що він свої слова сказав у „гарячій дискусії" в шинку за пивом.

● **Турецький прем'єр Адная Мендерес** прибув до Японії на 4-денні відвідини. Звідти він виїде на офіційні відвідини до Південної Кореї.

● **У Парижі** пожежна сторожа розпочала кампанію чищення публічних пам'ятників. 300 паризьких пам'ятників будуть мити й чистити протягом найближчих трьох місяців. Перша статуя, яку піддається такій операції, — символічна постать Французької Республіки на Майдані Республіки.

● **Проф. Фриц Штрасман,** один з найвизначніших німецьких атомових учених, директор Інституту Макса Пляика при університеті в Майнці, висловив сумнів чи вдасться американським ученим винайти „чисту" атомову бомбу, тобто таку, яка не загрожуватиме в широкому промірі радіоактивним промінюванням. Проф. Штрасман разом із „батьком атома", німецьким професором Отто Ганом, підтримує протиатомову й пацифістичну кампанію німецьких соціялістів.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЩЕ ОДИН ПРОБНИЙ КАМІНЬ

Зголошення Совєтами скарги проти ЗДА перед Радою Безпеки за „загрожування мирові" пробними летами американських військових літаків над американською таки територією викликало здогад, що Москва хоче викрутитись від тієї конференції „на вершинах", про яку барабанила протягом останніх місяців. Так само дуже підозрілий маневр совєтського міністра закордонних справ Андрея Громика, який не хоче говорити про цю конференцію з усіми трьома західніми амбасадорами у Москві разом, тільки з кожним зокрема. Ці розмови розпочались унаслідку спільної ноти ЗДА, Англії і Франції з минулої середи, що їхні амбасадори у Москві готові негайно приступити до підготовчих розмов над такою конференцією. На добру справу, Громико повінен би з амбасадорами названих трьох великодержав почати розмови над центральною проблемою, яка цікавить світ: чи і яким способом можна запевнити тривкий мир?

Логічно виходило б, що треба списати найголовніші справи, які розділюють Схід і Захід, становлячи найбільшу загрозу для миру, і за чергою обмірковувати по суті, як можна компромісово ці справи поладнати. А що всі ці справи вийшли внаслідок зламання Ялтинського і Потсдамського договорів, то треба б пригадати тодішні постанови й „очистити стіл", засмічений совєтським віроломством. Ото ж, на першому місці треба б взяти на денний порядок підготовчих нарад справу вільних виборів у нинішніх сателітних країнах, справу об'єднання Німеччини, об'єднання Кореї, доставм совєтської зброї до країн Середнього Сходу, проблему залізної завіси, міжнародне роззброєння на базі міжнародної контролі й інспекції з повітря, на морях і суходолі... Очевидно, що коли б ці проблеми були розв'язувані згідно з принципами міжнародної справедливости й етики, тоді відпала б загроза совєтської агресії проти Заходу, і тоді не було б труднощів, щоб піти назустріч совєтським вимогам щодо розв'язання НАТО, скасування американських заморських баз, підписання східньо-західнього пакту неагресії — словом, можна було б без перешкод оперти мир на тверду підставу справжнього „співіснування".

Це — в теорії. У практиці СССР не хоче чути про Ялтинський та Потсдамський договори і про причини, які привели до нинішнього міжнародного напруження. Москва не хоче говорити ні про які справи, яких вона не думає розв'язувати, напр., про справу сателітів, об'єднання Німеччини чи створення контрольно-інспекційної системи, як передумови для будь-якого роззброєння. Вона хоче говорити тільки про те, що їй подобається, і по тій лінії, як вона її намітила. Отже, напр., про проголошення генеральної заборони атомово-водневої зброї, але без жадної контролі такої заборони. Вона погоджується говорити про контролю над міжплянетарними просторами, над якими покищо ніхто ще не панує, але тільки взаміну за негайне скасування американських заморських баз. Вона хоче говорити про пакт безпеки для Европи, але на базі визнання „статусу кво", себто підпорядкування цілої середньо-східньої Европи, включно з східньою частиною Берліну по Бранденбурську браму, під диктат Москви.

Місяцями Москва трубить про конференцію на вершинах, як конечний засіб гарантувати мир. Примітиви в усьому світі, дефетисти, наївні пацифісти і опозиціонери до нинішніх урядів в Англії й Німеччині підхопили цю совєтську кампанію, як поважну пропозицію замирення. Але майбутні історики розглядатимуть всю цю совєтську й поплентацьку кампанію, як рідкий курйоз. Найсерйознішу міжнародну проблему миру чи війни використовується для цілей пропаганди. Задля осягнення пропагандивних успіхів фабрикується листування між головами урядів і заяви совєтських міністрів. А все це для того, щоб вманеврувати західній світ в таку ситуацію, в якій він мусів би погодитись на розв'язання своїх колективних оборонних союзів та на послаблення своєї військової сили, щоб без війни, мирним шляхом, уможливити Совєтам ступнево поширювати число їхніх сателітів. І щоб без війни СССР осягнув ціль, що її так виразно формулюють усі комуністичні з'їзди та всі комуністичні програми.

Ця совєтська гра дуже прозора, і всі поважні політики на Заході здають собі з неї справу. Вони погодились на дипломатичні розмови в Москві, щоб ще раз наявно перевірити інтенції Москви. Теперішні розмови в Москві мають стати ще одним пробним каменем совєтської щирости чи забріханости: чи СССР дійсно хоче „зговорення" і „співіснування", чи диктування світові своєї волі і „миру" за своїм, совєтським, зразком? Хто знає істоту большевизму та його носіїв, той не має сумнівів, що ця нова проба принесе лише нове крутійство Москви і не доведе ні до якої зміни в міжнародній ситуації.

ЯК ТАНЦЮЮТЬ ПРОПАҐАНДУ САП'ЯНЦЯМИ

Реклама проголошує: „Прямо з Москви! Перший раз в Америці".

А внизу знятка — заквітчані дівчата в українському вбранні, тісно ставши в довгий танковидний ряд, з найгарнішою ґрацією вклоняються — вітанням руки похиляють.

Як же не піти?

Заля Метрополітен-Опери повна.

В програмі ансамблю Ігоря Мойсеєва перша річ — сюїта з старих російських танців.

Що чудово, то чудово. Маґік Мойсеєв створив з фолкльору шедеври модерної хореографії; але одного не доглядів: чорні чоботиська і чорні штани танцюристів жахливо різнили в делікатному кольориті сцени: Супроти акварельних, метеликових тонів жіночої одежі і також чоловічих сорочок — найпонуріша чорнота незграбних чоботиськ і штанів.

Мало того, — рухи чобітьми виконуються в якомусь моторошному відтінку міліційно-поліційного „заліхватства".

Цей недогляд можна пояснити, мабуть, призвичаєністю режисерового ока до сучасного „чобітного" стилю в режимі СССР. Поліційно-заліхватська маніра совєтського чобота витіснила розвеселий стиль колишніх удальців.

Тому такий різкий був перехід до найсердечнішої щирости танків білоруського, молдаванського, монгольського, виконуваних з артизмом, рівним красі і розкоші того фолкльору.

Потім — „партизани"; воно напочатку — ніби фокус: бурки з головами рівно біжать, як вершники; забавна вигадка біля мистецтва. Продовжується інсценізація в несамовито несмачній катавасії типу масового „сєкім башка", в якій усі бігають, мов почаділи, підскакують, махають залізячками, а один вхопив бутафорний автомат і, трішки повагавшись, почав завзято „поливати" уявними чергами куль — американську публіку, а вона в захваті вдарила в долоні і почала кричати „браво". В „шурумбурумі" на сцені одна артистка загубила папаху, але швидко вхопила її і зразу побігла за куліси. Інші ще плигали і бігали, і вона теж вискочила до них, але вже без папахи на голові — очевидно, боялася вдруге загубити.

На такому ж рівні „футболісти": метушня і біговисько для провінційної „естради" в РСФСР.

Але „Хлоп'яча боротьба" з нанайського побуту, з неросійської півночі, була чимсь казково цікавим: ціла драматична сцена, повна гумору, несподіванок, зморених павз, „підніжок", характеристичних жестів боротьби. Артист зображував однією своєю особою, перегнувшись і ходячи двома парами взуття, запеклу боротьбу двох підлітків і досягнув мистецького ефекту, як тільки можуть ґросмайстри–ілюзіоністи.

Вечір завершився українською „Веснянкою": вона справді була „короною" програми.

Несказанної краси старовинна мелодія в оркестровому найпрецизнішому виконанні, бездоганна ритміка і цілковито згармонізований кольорит (і то — при відсутності моторошної чорноти чобіт), разом з вірним характером цілого видовища — то журливо ліричного то безкраю бурхливого, — склалися в річ взірцеву, і треба признатись: артисти з Москви виконували наші українські танці так, ніби коло Дніпра народились.

В програмі, для всієї американської публіки, названо: „Українська сюїта", — не привласнено прямцем для Росії, як „білі еміґранти" зробили з щедрівками.

Але „присвоєння" зроблено хитромудро: ансамбль зветься „російський" і проголошено, що прибув з Росії; отже, виходить, різні існують в Росії народи і їхні танці, зокрема — також „Українська сюїта".

Трудно описати, який фурор справила ця сюїта на глядачів: все в Метрополітен-Опері плескало в долоні, ні, тупотіло, зривалося з місць, кричало „браво!" без кінця; казав Гоголь, в подібному стані, що перо його безсильне і язик німіє. Або, як висловився часопис „Ню Йорк Ворлд Телеґрам": „це треба було бачити, щоб повірити".

Виходиш із концерту і маєш неуявимо змішані почуття. Було б нісенітницею заперечувати височезний артизм виконання і, можна сказати, феноменальну режисуру Мойсеєва. Але народно-мистецька творчість спритно обернена в знаряддя пропаґанди для хрущовського режиму і в орнамент на фасаді найпонурішого російського імперства.

Американські часописи здебільшого повні ентузіястичних відгуків.

Згаданий „Ворлд Телеґрам" називає „вершинним пунктом вечора" „неймовірні танці" в останній речі програми, себто в „Веснянці".

Нюйоркський „Геральд Трибюн" зазначає про „Українську сюїту", що в ній танцюристи завершили твори with a glorious array of stunts."

„Ню Йорк Таймс" теж описує вечір... про такий опис газета „Дейлі Ньюз", не називаючи адресатів, не без уїдливости зауважує: „Наче маленький шматок неба впав на Ню Йорк". І додає, що танцюристи прибули з ворожої країни, яка готує нам руїну і вживає культурні видовища, на взірець оцих, для пропаґандивних цілей.

Між іншим, вірний собі, зверхсолідний „Ню Йорк Таймс" і на цей раз замовчав українську назву, хоч хвалить — може найдужче з усіх часописів — оте завершення програми; „це зовсім неможливо сидіти спокійно і спостерігати...", — признається автор статті.

Нікіта Сергійович на одному з прийнять проголосив, що він і його червона камарилья, для здійснення ідеї „мирного співіснування", — себто пропаґандивного опанування і морального розкладу вільного світу, — будуть працювати не покладаючи рук.

Тепер прочитавши в американських часописах про своїх танцюристів: „бріллянт", „сплендід", „інкрідібл" і т. д., і сам також навправлявшись перед Сталіним різати гопака, Нікіта Сергійович проголосить, що для ідеї співіснування будуть працювати „не покладаючи ніг".

Два мої сусіди в опері, здоровезні „бойси", після кожного жесту танцюристів — вихоплення кольорової хустки з кишені і помахів нею, підскоку, випаду повороту, — весь час вигукували: о! браво! о! браво! Плескали навіжено.

Хрущовці гаразд обрахували психологічний успіх свого заходу.

В. Б.

ПРОЙШЛА ЗИМА...

Пройшла зима
і не одна вже осінь,
Проходить все,
мінливий час, як зиб.
Чом, смутку,
ти такий болючий досі?
У серці лиш
просочуєшся вглиб.

Так джерело
ховається підземне
Із поверхні
часами глибше в ґрунт.
Чи в силі, серце,
ти здійсняти бунт,
Щоб не тужить,
щоб не страждать даремно?

Нехай кривавий
заростає слід,
Хай на устах
усмішка грає світла,
Щоб смутком
не тьмарить прожитих літ,
Коли любов
у нашім серці квітла.

АГАТА ТУРЧИНСЬКА

ПАНАМЕРИКАНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ

Від 14-го до 20-го квітня в столиці ЗДА відзначали так званий Панамериканський Тиждень, в якому брали участь представники 21-ої держави з Західньої Півкулі. У понеділок 14-го квітня проведено так званий Панамериканський День, в якому кожного року згадується першу міжнародну конференцію американських держав, яка відбулася у Вашингтоні 14-го квітня 1890-го року. Тоді то прийнято резолюцію про заснування організації, відомої під назвою Панамериканська Унія. Цього року 14-го квітня відзначувано одночасно і 10-річчя існування Організації Американських Держав, яка виникла з давнішої унії.

Кожний день в цьому тижні був виповнений окремими пунктами програми, а три останні дні — музичним фестивалем, що його зорганізував Міжамериканський Музичний Центр. Проте, цікавить нас політичне й економічне значення тієї імпрези, учасником якої була ціла Західня Півкуля, крім Канади, що не є членом Організації Американських Держав.

Державний секретар ЗДА, Джан Фостер Доллес, слушно заявив на відкритті цього тижня, що „досі не було в світі такої групи держав, яка жила б у такій братерській гармонії", як ОАД. Щоправда кілька разів виникали були навіть поважні непорозуміння між окремими членами ОАД, але завжди Рада Організації зуміла привести до мирного їх вирішення.

Голова Ради ОАД, представник Арґентини д-р Едвардо Авґусто Ґарсія, потвердив думку Доллеса, кажучи, що „ми не зовсім вдоволені нашими успіхами, але задоволені нашими зусиллями й нашою поведінкою, яка дозволяла нам крок за кроком перемагати ті великі труднощі, які перед нами з'являлись".

Над цьогорічним відзначуванням Панамериканського Тижня тяжіла дещо пригноблююча атмосфера економічної знижки в ЗДА, яка може мати вплив і на господарське життя інших американських країн, якщо не вдасться її в найближчому часі зліквідувати. Міністер закордонних справ Колумбії, д-р Карльос Санч де Сантамарія, що був головним промовцем у середу 16-го квітня, говорив найбільше про економічні справи. Він відвідав державний департамент, експортово-імпортовий банк, міжнародний монетарний фонд та міжнародний банк для відбудови й розвитку — і це свідчить, що представники латинських американських держав цікавляться в першу чергу економічними проблемами.

Представники американських держав часто нарікають на те, що уряд ЗДА менше інтересується країнами Західньої Півкулі, як країнами европейського й азійського континентів, що ЗДА видали десятки більйонів долярів на допомогу Европі й Азії, а Латинська Америка здана майже на свої власні сили.

На пресовій конференції 15-го квітня Доллес заявив, що ЗДА вперше погоджуються на те, щоб нараджуватися з представниками американських держав у справі зменшення цін і попиту на головні товари, які латинські держави експортують. Але він відмовився сказати, чи його уряд захоче укласти відповідний договір, який реґулював би торгівлю між американськими країнами, хоч обіцяв, що ЗДА зможуть закупити надвишковий товар, в якій-будь латинській державі.

Найгірше економічно стоять ті держави, державні прибутки яких залежать головним чином від одного продукту, напр., від кави. Зменшення ціни на такий продукт або відсутність для нього ринку збуту ставлять таку державу перед банкрутством. Країни Латинської Америки вивозять головно сирівці. Зменшилися ціни не тільки на каву, але й на бавовну, цукор, оливо, цинк та мідь. Економічна знижка в ЗДА тривожить представників цих країн, бо вона може спричинити зменшення американських закупів. Треба мати на увазі й СССР, що готовиться здобувати ринки Західньої Півкулі. Доллес обіцяв, що уряд ЗДА переведе розмови на економічні теми з представниками держав, які є членами ОАД.

З приводу Панамериканського Тижня преса підкреслює той радісний факт, що в країнах Латинської Америки перемагає ідея демократизму. ЗДА не вмішуються у внутрішні справи своїх партнерів із ОАД, затримуючи строгу невтральність, але впродовж останніх трьох років зникли вже військові диктатури в Арґентині, Перу, Колумбії, Нікараґві, Гаїті та Венесуелі. Залишилися тільки три військові диктатури — в Параґваї, Домініканській Республіці та Кубі, де вже півтора року ведеться боротьба. Під час Панамериканського Тижня не порушувано цих справ, які є внутрішніми проблемами згаданих держав.

Сенатор із Флориди Смагерс заявив, що „ЗДА повинні здійснити сміливий плян і зробити з Західньої Півкулі дійсну твердиню вільного світу". Це можна почати — сказав він — у зв'язку з відбутим Панамериканським Тижнем, бо латинські держави є конче потрібні для нас, як і ми є конче потрібні для них.

УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ

Наслідком Варшавсько-московського порозуміння переведено границю між Українською ССР і Польщею з кривдою для українців. Цю кривду „направлено" ще й примусовим вивозом українського населення з українських теренів, які віддано Польщі, чи то до СССР, чи на далекий захід, на так звані „відзискані від Німеччини терени". Сама польська преса пише тепер відкрито, що українців у Польщі знало лише міністерство внутрішніх справ і записувало їх нарівні із злочинцями. Внаслідок такого урядового відношення, українці діставали найгірші роботи і найгіршу землю. Зрозуміла річ, що кривда зроджувала бунт, а бунт спричинював терор. Така ситуація постійної війни не могла тривати далі, і сьогодні вже в Польщі відзиваються тверезі голоси в українській справі.

Таку статтю вмістив краківський тижневик „Жиціє Літерацке" на першій сторінці під назвою „Джунглі шовінізму". Її автором є репортажист, який спеціяльно переїхав терени, де замешкують українці — від Перемишля і Лемківщини до Кошалінського і Вроцлавського воєвідств. Стаття насвітлює шовінізм по обох сторонах: і по польській і по українській. Описано деякі маркантні випадки нападів польських боївок на українців і випадки десперативної самооборони українського населення. Але автор статті доражує забути попередні свари і підійти до розв'язки „української справи" з розумом, маючи передусім на увазі — державне добро.

Українці, які були переселені в західні райони теперішньої Польської Людової Республіки, вважали і вважають себе там лише виселенцями. При першій хвилі „відлиги" вони негайно рішили повертатись до рідних осель. Це тим більше, що на нових місцях їм дошкульно далися взнаки сусіди поляки. Але в інтересі уряду є затримати цих переселенців на приділених місцях з двох причин: 1. опанувати ці все ще „нові" терени і 2. не допустити до зростання української національної групи на етнографічному терені. Цікаво, що автор згаданої статті вимагає більшого зрозуміння і більше доброї волі з польської сторони. Він заявляє, що українці в Польщі зовсім не мають своєї інтеліґенції, яка або еміґрувала, або зі страху перед репресіями засимілювалась. Тому, мовляв, поляки, які є в положенні державного чинника, повинні дати почато і розумний початок для поладнання українсько-польських справ в польській державі.

Також листи, які тепер приходять із Польщі, вказують на відпруження. Наприклад, у 1945 році, коли Перемишль приділено Польщі, українцям наказано це місто покинути. Військо витягало людей з ручними клунками із десятками років замешкалих садиб і заганяло на стацію Бакочинці, де цілими тижнями вони мали вичікувати транспортів на „батьківщину". Дехто волів тоді виселення на „зємє одзискане". Мішані подружжя залишались, і це були перші жертви асиміляції. Та все ж таки, вживаючи всяких крутійств, деяким і з не мішаних подруж вдалось залишитись. Тепер у Перемишлі й околиці є коло 10,000 українців. Зрозуміла річ, що українці мусіли приховувати свою національність не лише перед урядом, але й перед сусідами поляками. Хто залишився, той подавав себе за поляка. Та все ж постійно доходило до гострих інцидентів між українцями і поляками — тим прикріших, що самий польський уряд ніколи не старався знайти справедливости, але постійно кривдив українську сторону. В усіх урядових повідомленнях і на всіх конференціях заявлялося, що в Польщі живе лише однонаціональний польський нарід. Українці мусіли говорити по-польськи, дітей хрестили в костелах, шлюби і похорони відправляли в латинському обряді. Греко-католицьку катедру, старинну українську святиню, зайняли оо. Кармеліти, які постійно заявляли на проповідях, що повернулись до своєї власности.

Щойно з „відлигою" прийшла ласкавіша хвиля для українців. У 1957 році на Великдень вперше дозволено відбути українську відправу в церковці в Перемишлі, на Болонні. Не диво, що цей перший Великдень після років утиску зустріли наші люди зі сльозами в очах. Все організоване українське життя охоплює Українське Культурно-Суспільне Товариство

(Закінчення на стор. 4-тій)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

„ПРОТИ МОСКОВСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ"

Під таким наголовком була надрукована в 71-ч. „Свободи" з дати середа, 16 квітня 1958 р. стаття — інформація про підготовну конференцію для скликання першого Світового Антикомуністичного Конгресу, яка відбулася в Мехіко в днях 20—25 березня ц. р.

Автор статті, п. Євген Онацький, пише м. ін. таке:

„Крім того сформовано Виконавчий Організаційний Комітет... В нього входять 15 членів, у тому числі три представники АБН — п. Яр. Стецько, генерал Фаркаш (мадяр) і проф. Лев Добрянський".

Для правдивого поінформування українського громадянства стверджую, як учасник цієї Конференції, що проф. Лев Добрянський обраний до цього Комітету не, як представник АБН (до якого, до речі, не входить), але як визначний й антикомуністичний український діяч - лідер індивідуально.

Це — як виясненння до статті.

Володимир Душник,
делеґат-обсерватор УККА.

Мґр. Іван Скочиляс

ДМИТРО КУЛЬЧИЦЬКИЙ — КООПЕРАТОР

Невмолима смерть вирвала з-поміж нас 29-го березня 1958-го року Дмитра Кульчицького - Гута, бувшого ревізора Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Ількові.

Покійний належав до тих економістів господарників, що між обидвома світовими війнами творчою працею розбудовували наше економічне життя на Західньо - Українських Землях. Тільки на тлі цього економічного відродження, що заіснувало між обидвома світовими війнами, можна зрозуміти й оцінити велику працю наших кооператорів на Галицькій землі. Після першої війни, коли нашим окупантам здавалось, що ангел смерти перелетів над українським народом, коли пролунала пісня, що „зів'яло галичанам сорок тисяч цвіту" — тоді колишні старшини і вояки у невідрадних обставинах почали відбудовувати наше господарське життя, щоб через економічне піднесення приспішити повне політичне визволення народу.

В 1921 р. переорганізовано Крайовий Ревізійний Союз на Ревізійний Союз Українських Кооператив, як ідейну, провідну Централю Кооперації. Зростала кооперативна мережа, що охоплювала цілий край. Майже в кожному селі була кооператива дя загального закупу й збуту. Поставали Районові молочарні і станиці по селах. В містах розбудовувались крамниці Народної Торгівлі та Масло-Союзу, кредитові кооперативи по селах, а Украйнбанки по містах. У Львові містились Центро-Союз, як торговельна Централя для споживчої кооперації, Народна Торгівля для міської кооперації, Центробанк для для кредитової, а Маслосоюз для молочарської, крім того кооперативний банк Дністер.

Все це було об'єднане, як в своїй ідейній надбудові, у Ревізійному Союзі Українських Кооператив. Увесь цей кооперативний рух — це був всенародний здвиг, де разом з широкими громадянськими масами ішла вся наша інтеліґенція. Український кооператизм побудований на засаді солідаризму, на засаді християнської етики й моралі — був цим суспільним рухом, що двигнув, перевиховав і вишколив широкі народні маси ко відповідальної громадської праці опертої на власні моральні й матеріяльні сили нашого суспільства. Кооперація об'єднала перед другою світовою війною 3,455 кооператив, що мали разом 701,222 членів. Власні фонди кооперації виносили 27,2 мільйона, а все майно становило 64,7 мільйона тодішніх злотих, а обороти сягало майже двіста мільйонів річно. Культурно-освітне життя народу опирало свою матеріяльну базу на фонди кооперації. Завдяки кооперації усамостійнено аґенди Сільського Господаря (станова централя господарів-селян) в ділянці суспільної економії.

Ідейна когорта українських господарників, так звана перша кооперативна бригада, що складалася переважно з колишніх старшин і вояків, стала на службу народові, щоб відродити його економічно. До цієї першої бригади належав і покійний Дмитро Кульчицький. Уроженець села Кульчиці Самбірського повіту побачив світ 1900 р. Середню освіту закінчив в перемиській гімназії. Вже 18-літнім юнаком бачимо його у рядах укр. армії. Після першої війни університетські студії закінчив у Відні і як економіст-фахівець почав працю у Ревізійному Союзі Українських Кооператив у Львов. Мені довелося зустрінути покійного вперше 1937 р., як районового ревізора РСУК на Дрогобиччину.

Вже 20 літ минуло від того часу, коли мені, як молодому, початкуючому кооператорові після перших поїздок до кооператив з б. п. Емануїлом Павлюком, інспектором РСУК, довелось їздити по різних кооперативах з Покійним Дмитром. Він був тим, що впроваджував мене в кооперативну працю і на його пропозицію РСУК затвердив мене, як самостійного кооперативного працівника. У безпосередній праці з Покійним я мав нагоду приглянутися, з якою відданістю й солідністю виконував він свої обов'язки. Він не виїхав від кооперативи, аж доки всього не упорядкував, не повчив, та не обговорив. Суворий і вимагаючий у праці він був люблений широким загалом наших низових кооператорів. Не було села у Дрогобиччині, де не вітали б радо Покійного, як кооперативного ревізора. Навіть ті, що мусіли інколи відчути кооперативну справедливість — признавали, що ревізор РСУК стоїть правильно на сторожі громадського майна та торговельно економічної моралі.

Праця кооперативного ревізора не була легка. Треба було перебувати нераз різні невигоди, серед морозів і сніговій селянськими возами переїжджати від однієї кооперативи до другої. Час праці це 16 до 18 годин в одній добі. Зимні й неопалені крамниці, а опісля такі ж просвітянські залі, в яких відбувались анкети й наради і де наші господарі уважно прислухувались порадам і вказівкам наших кооператорів, а все це вечорами, нераз довго в ніч, щоб рано бути вже в другій кооперативі. Саме ревізори РСУК були тими провідниками, що організували, скріплювали і що найважніше здисциплінували наше економічне життя. Вони також стояли на сторожі кооперативно - громадського майна та дбали, щоб ним правильно господарили наші низові кооперативні працівники. На ревізорах спочивав весь тягар, вся відповідальність за правильний розвій нашого кооперативного руху.

В часі першої большевицької окупації покійний залишився у Львові. Весною 1940 року зустрілись ми з ним на кооперативних курсах, які переводила у Львові кооперативна централя з Києва. Тодішній окупант один з перших ударів спрямував у нашу кооперацію. Край поділено на області, всі провідні пости в кооперації позаймали большевицькі наставники. На згаданий кооперативний курс вислано мене з Дрогобицької Области. Там стрінув я покійного Дмитра, що занимав тоді пост начальника організаційного відділу при РСУК, переіменованого большевиками на обласний кооперативний центр.

Згодом воєнна хвиля розпорошила нас світами. До нас до Баварії доходили вістки, що Дмитра Кульчицького большевики зхопили у Відні і вивезли на схід. Але в 1948 р. зустрілись ми знову у Мюнхені. Розповідав мені покійний про те, як большевики везли його на схід, як майже чудом вихопився він від них на Мадярщині, а згодом вдалось йому з родиною вернутися до Відня. В тодішній нашій розмові у таборі Д. П. у Варнеркасерне пропонував я покійному обняти пост ревізора у кооперат. Централі „Унія" в Мюнхені, та він зогляду на скорий виїзд з Европи не погодився. І знов за кілька літ стрінулись ми вже у Филаделфії. Покійний, працюючи у „Провидінню" не припинив і тут своєї кооперативної діяльности. Причинився до зорганізування кредитової кооперативи при „Самопомочі" та був ініціятором, основником і першим головою споживчої кооперативи при 24-тій вулиці у Филаделфії. Згадуючи коротко про многогранну кооперативно - громадську діяльність Покійного треба ствердити, що віддано і щиро працював він для свого суспільства. Тому колишні кооператори прощають його зі сумом, вкриті жалобою по його несподіванім відході. Далеко на сході, замучений большевиками відійшов у вічність директор РСУК Остап Луцький, на еміґрації попрощали ми таких визначних кооператорів, як Степан Кузик, директор Центробанку, дир. Денис Коренець, що спочив на-віки у Мюнхені, а побіч нього Юліян Шепарович, дир. Центросоюзу, Юліян Павликовський, президент української кооперації і її творець на ЗУЗ, Лев Кульчицький ревізор РСУК, а в Ерлянґені інж. Євген Храпливий та багато інших. Тут вже попрощали ми інж. Ілярія Ольхового дир. Центробанку (спочив у Ню Йорку), та інж. Іллю Сем'янчука в Шикаґо. Врешті свіжа могила у Филаделфії б. п. Дмитра Кульчицького. Нехай цих кілька скромних слів буде від нас кооператорів поклоном їх пам'яті.

ВСЯ ВЕЛИКОДНЯ ПИСАНКА НА ДОПОМОГОВІ ЦІЛІ ЗУАДКОМІТЕТУ

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФИЛАДЕЛФІЇ: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, Pa.

Володимир Оренчук

ПАМ'ЯТІ ВАСИЛЯ ОРЕНЧУКА

Недавно українські часописи „Християнський Голос" у Мюнхені і „Свобода" у ЗДА повідомили українське громадянство, що в місяці березні ц. р. помер в Мюнхені бл. пам'яти Василь Оренчук, кол. консул УНР та заступник куратора Українського Вільного Університету в Мюнхені. З особою покійного є пов'язані історичні роки державного відновлення України і трагічний шлях української еміграції по втраті тієї державности. Він належав до тих представників нашої еміграції, які пером і постійною працею інформували світ про наш нарід та ширили правду про окупантів Укаїни. Коли наші бoєвики в рядах ОУН на рідних землях змагалися з ворогом зі зброєю в руках, то він ці події маркував на сторінках німецької преси, пропаґуючи тим визвольницькі ідеали нашого народу серед чужинців.

Бл. п. Василь Оренчук, як сам писав про себе у видаваному німецькою мовою журналі „Україна", походив „зі старої заможної української родини". Покійний вписався до української академічної гімназії у Львові, яку закінчив з відзначенням в 1909 р. Того ж самого року почав студії на правничому факультеті у Львові, а по двох літах перенісся на університет у Відні, де здобув диплом в 1913 р. Між 1913 і 1916 роками працював, як адвокатський кандидат в канцелярії д-ра Володимира Старосольського у Львові. В 1916 р. був покликаний до австрійського війська. Після втечі в 1918 року з російського полону негайно включився в працю українського уряду в Києві. Спочатку працював у Секретаріяті Закордонних Справ, потому іменовано його консулем до Мюнхену в Німеччині. Про ці події докладно пише проф. Дорошенко в „Історії України" і дуже мило згадує про життя і працю покійного.

В 1918 р. він одружується з киянкою, яка, хоч походила з українського роду і мала вищу освіту, але почувала себе малоросіянкою. Праця в консуляті — це найкращі роки його праці на службі своєї батьківщини. Після офіційного закриття консуляту в 1922 р. покійний стає представником обезпеченевої фірми і їздить по цілій Німеччині, щоб забезпечити життя родині. Згодом організує свою власну торговельну фірму „Експорт-Імпорт", яка в короткому часі так розвинулася, що забезпечила йому вигідне, позбавлене матеріяльних недостатків життя. Цю торговельну станицю він вів до останніх хвилин свого життя. Добрий матеріяльний стан дозволив йому вести широку журналістичну працю на терені Німеччини, а його дружині зреалізувати своє „гобі" колекцію порцелянової посуди з часів Наполеона. Але його журналістична праця тривала до часу перебрання влади Гітлером. Демократичний щоденник, в якому він співпрацював закрито і покійний всеціло посвятився торгівлі. В 1943 р. Ґештапо ув'язнило його, звільнюючи щойно напередодні закінчення війни. Покійний залишив дружину і синів, Ігоря — купця в Німеччині і Бориса — доктора економічних наук в Америці.

З покійним я зустрівся перший раз в 1945 році. Його помешкання на тлі „діпістських" гараздів виглядало по-королівськи. У його великій бібліотеці я знайшов майже всі галицькі видання, річники „Діла" і „Літературно-Наукового Вістника". Він був осамітнений, бо один син жив в Італії, другий в Ґарміш Партенкірхен, а дружина була нервово хвора, тимто я декілька місяців проживав з ним у його домі. Я подивляв його велику ерудицію й оригінальні політичні задуми.

В суспільному і приватному житті був надзвичайно милий. Його приятелі як Орест Руснак і д-р Громницький, секретар українського консуляту, завжди дуже прихильно висловлювалися пра нього. Його шкільний товариш архиєпископ Кир Іван Бучко високо цінив його і він з ним листувався. Полковник Коновалець був частим гостем його дому. Як заступник куратора УВУ здобув собі Василь Оренчук загальну пошану професорського складу. В перших повоєнних часах був дуже помічний для української еміграції і через широкі німецькі зв'язки здобував те, що здавалося неможливим.

Українські наукові кола в Німеччині повинні зацікавитися архівом українського консуляту, що його зберіг включно з печатками, таблицею - написом і прапором.

В особі покійного українська спільнота втратила вірного сина своєї батьківщини, борця за її визвольні ідеали та дипломата, який служив Україні своїми силами, здібностями і знанням.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Акрон, Огайо

Хроніка громадського життя

Як в кожній американсько-українській громаді, так і в Акроні є ідейні одиниці, які стало оживляють і продовжують громадянську активність.

В минулому 1957-му році, крім Шевченківської Академії і Листопадових Роковин, замітнішою імпрезою було „Свято пісні, танцю і музики", улаштоване 25-го серпня. З цієї нагоди був виголошений обширніший цікавий реферат про українську пісню, танок і музику. Місцевий мішаний хор, під дириґентурою В. Воляника, відспівав кілька народних пісень. В програмі свята брали участь танцюристи юного осередку СУМА ім. Б. Хмельницького з Клівленду, як також їхня мандолінова оркестра. Гарні танкові і оркестрові виступи здисциплінованих груп юного клівлендського СУМА в народних і сумівських строях, були заохотою і почином для батьків з Акрону зорганізувати своїх дітей для науки і любови до всього, що є рідне. Від листопада м. р. до лютого ц. р. з науки українського танку під проводом Петра Венгрина, скористало понад 40 дітей. Перший раз група молоденьких акронських танцюристок виступала на сцені під час традиційної Ялинки, осередку СУМА в Клівленді, 19-го січня ц. р.

Миколаївський Вечір

22-го грудня 1957-го р. влаштовано Миколаївський Вечір. По малій сценічній виставі роздавано святочні дарунки дітям.

Різдвяні Свята

По раз перший в Акроні українці-католики святкували „Різдвяні Свята" за новим календарем. „З колядою" ходила група парохіяльних колядників відділу Союзу Українок ч. 7, Пласту, СУМА з Акрон і Кентону.

Осередок СУМА

29-го грудня 1957-го року при співучасті членів старої і нової управи осередку СУМА ім. Богдана Хмельницького з Клівленду, засновано у Акроні осередок СУМА ім. Митрополита Йосифа Сліпого і юний СУМА „Галич"

Річні Загальні Збори

В січні відбулися річні збори місцевих організацій, відділу „Провидіння" ч. 68, УНСоюзу ч. 295, молодечого УНС. ім. Ів. Франка ч. 180, „Союзу Українок" ч. 7 і парохіяльні. Всіх членів управ залишено з минулого року.

Український Народний Союз

Найбільшою чисельно організацією в Акроні є В-во „Сош. Св. Духа" відділ УНСоюзу ч. 295, засноване 46 літ тому, дня 13-го березня 1912 р. До В-ва було принятих досі 496 членів. Початково кілька членів виїхало до рідного краю, інші при зміні місця замешкання брали переступні листи. Померло 34 члени старших і 4 молодих, разом 38 членів. Звіт довголітнього секретаря відділу В. Пулка, на річних загальних зборах, які відбулися 19-го січня ц. р., показав, що з початком 1958 р. відділ числить 164 членів старших і 86 молодших, разом 250 членів. Всі члени разом забезпечені в УНС на загальну суму долярів 187,250,00. В 1957 р. до В-на було прийнято 13 нових членів, 1 чл. суспендований, 4 померли: Анна Мідян, Дмитро Різник, Іван Скубанич і Михайло Іванцьо. На допомогу хорим з братської каси виплачено дол. 690,00. Крім цього були виплати на народні цілі. Кінець грудня м. р. В-ка каса мала на конті дол. 2,398,05 готівки. На 24-ту Конвенцію УНС, яка відбудеться кінця травня ц. р. в Клівленді вибрано двох делеґатів, один з новішої, а другий із старої еміграції. Від молодечого відділу УНС ч. 180 делеґаткою буде п. Юлія Зепко, тутродженої ґенерації.

Свято Самостійности

Пам'ятною подією для акронських українців залишиться Свято Самостійности і Соборности, яке величаво відсвятковано 23-го лютого у великій Гарфілд шкільній авдиторії. Ще 16-го січня мейор міста Берґ видав проклямацію про Український День Самостійности 22-го Січня. Про це була спеціяльна згадка в акронськім амер. щоденнику. Свято започатковано грою американського національного гимну, (дута оркестра осередку СУМА ім. Б. Хмельницького з Клівленду під дириґентурою О. Крука). Цікавий реферат виголосив по англійськи, муж містоголови Централі УНС п-і Євгенії Жеребняк, п. Григорій Жеребняк. Він також відчитав проклямацію мейора міста, бо сам мейор Берґ лікувався у шпиталі і на свято не міг прийти. Вимки з 4-го Універсалу відчитав В. Воляник. Святочну деклямацію віддеклямувала Мирослава Воляник. Чоловічий хор „Трембіта" — осередку СУМА ім. Є. Коновальця з Йонґставн, під дириґентурою мґр. Жмуркевича, відспівав кілька народніх пісень. Історичний реферат виголосив мґр. прав Стефан Іванчук. Збірну деклямацію „22-го Січня" деклямували Ліда Іваницук, Стефанія Яцечко і Олег Воляник. Скрипкове сольо при акомпаніяменті Орисі Штинь виконала „сумівка", талановита молоденька скрипачка Ярослава Ярош з Йонґставн. Гратуляційну телеґраму з Вашинґтону, від акронського члена Конґресу Вільяма Г. Ейреса відчитала Патриція Сивик, з третьої вже тут родженої ґенерації, абсольвентка українознавчих курсів на „Союзівці", студентка Нотр Дам Каледж-Клівленд. Вона також вміло заповідала всі точки програми свята. Від стейтового Конґресу говорив Томас Л. Томас, від міської управи, радний Алфред Е. Вілемін, адвокат і президент швайцарської допомогової організації. Братню, патріотичну промову виголосив добрий приятель українців Рудольф Ерїх, який разом з Вінко Півачом з Піттсбурґа і Анте Півачом з Акрону, репрезентував хорватів. На святі була репрезентація поляків, сирійців, словаків і балтійців. По перерві згаданий уже чоловічий хор „Трембіта" осередку СУМА з Йонґставну під дириґентурою мґр. Жмуркевича відспівав гарно чотири стрілецькі пісні. Прекрасний висту п молоденьких красунь в народних строях, жвавих танцюристок і мандолінової оркестри юного осередку СУМА з Клівленду, чарували святочну громаду. З радістю привітали також виступ танцюристів місцевого осередку СУМА з своїм інструктором Петром Венгрином. В'язанка „сумівських" пісень, відіграна дутою оркестрою „Трембіта", осередку СУМА з Клівленду під дириґентурою О: Крука, зробила на учасниках свята миле враження. Вступне і кінцеве святочне слово виголосив голова акронського осередку СУМА, а рівночасно секретар місцевого відділу УККА. Український національний гимн відіграла згадана оркестра і на тім закінчено це свято.

Старанням Ліґи Української Молоді стейту Огайо, 2-го березня акронські українці побачили „Золотоверхий Київ" в кольорових образах, з цікавим поясненням п. Славки Сурмач з Ню Йорку, яка в 1956 р. відвідувала Україну.

Відділ УККА

16-го березня відбулися загальні річні збори Відділу УККА, на яких перевибрано управу. Головою вибраний п. Мотович Станислав. Заступниками стали члени Екзекутиви місцевих організацій. Від Відділу УНС-у ч. 295 — Олекса Зепко, від молодечого ч. 180 — Ольга Зепко, від „Провидіння" ч. 68 — Микола Сорока, від відділу „Союзу Українок" ч. 7 — Марія Пулк. Решту членів управи залишено з минулого року. В організації імпрез відділ поступив вперед, але в Народнім Фонді, в порівнанні до попередніх літ, залишився на останньому місці.

Поклін Жінкам - Героїням

З ініціятиви управи Союзу Українок ч. 7, 23-го березня вшановано в Акроні пам'ять жінок-героїнь.

Пластове Свято

Милою несподіванкою для акронських парохіян укр. католицької церкви, які були в неділю 30-го березня на другій читаній Богослужбі був вмарш пластунок пластової станиці з Клівленду, до церкви. По Богослужбі, в церковній залі відбулося „Пластове Свято" улаштоване з нагоди зложення обіту і присяги одної з пластунок у Акроні. Старша пластунка Оксана Плюйко з клівлендської пластової станиці перевела впоряд і по звітах та відспіванні пластового гимну відбувся зворушливий момент заприсяження на пластовий прапор Мирослави Воляник. По присязі пл. сен. Микола Кавка, виголосив змістовну доповідь, достосовану до свята. З цієї нагоди заприсяженій пластунці вручив пам'яткову книжку. Пл. сен. Анна Домбчевська — провідниця акронського Пласту, подарувала їй також книжку. На закінчення веселий пластовий гурт відспівав пластові пісні: „При ватрі у сумерках", „Ми ростем, ми надія народу", „Гей, життя ти наше", „Пісня закарпатських пластунів".

Шевченківська Академія

В тү саму неділю вечером 30 березня відбулася Шевченківська Академія. Започатковано її Шевченковим „Заповітом", відспіваним святочною громадою. По змістовім рефераті голови місцевого осередку СУМА ім. митрополита Йосифа Сліпого, слідував ряд діточих деклямацій і пісень під проводом п. В. Воляника. Програму свята збогатив виступ молоденьких акордіоністів, в народних строях, учнів акордіонової школи. Чвірка дівчат: Ліда Іванищук, Люба Галамай, Стефанія Яценко і Орляна Микитин відіграла „Думи мої думи". Хлопці: Воляник Олег, Гошко Володимир, Волосінчук Володимир, Храпко Василь, Шабльовський Ярослав: „Думи мої, думи", а відтак Храпко Василь з Воляником Олегом „Взяв би я бандуру". Всі разом хлопці з дівчатами: „Там на горі, сніг біленький". Співом національного гимну закінчено Академію.

В. Л.

● З Індії вертається до Англії віце-адмірал сер Стефан Карліл, бувший шеф штабу молодої індійської морської фльоти, що зрікся свого становища. Це — останній англійський старшина, що був на індійській військовій службі. На його місце призначено індійця, віце-адмірала Рама Дасе Катарі.

КЕРІВНИЦТВО ФІЛІЇ УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНОЗНАВСТВА В НЮАРКУ

повідомляє, що в п'ятницю, дня 25-го квітня ц. р. в залі Українських комбатантів, Белмонт Евню 9, відбудеться 6-ий цикл викладів з такою програмою: год. 5.15 проф. д-р Кость Кисілевський: Вибрані питання з українського мовознавства; год. 630 проф. д-р Никола Щировський: Соціяльно - економічний розвиток України. Вступ на виклади вільний.

Представники робітництва проти „самозваних приятелів" в Сенаті

Ню Йорк. — Голова впливової комісії етичної практики при Американській Федерації Праці-Конґресі Індустрійних Робітників А. Дж. Гейнес, який є і головою одномільйонової спілки машиністів промовляв на прийнятті Ліґи Промислової Демократії в готелі Коммодор і заявив, що зорганізоване робітництво мусить виступити проти „самозваних своїх приятелів" в Сенаті. Гейнес не назвав нікого по імени, але всі додумуються, що він мав на думці голову сенатської підкомісії демократичного сенатора Джана Ф. Кеннеді, який керує переслуханнями в справі злочинности в робітничих організаціях і в справі ухвалення закону для контролі добродійних фондів при робітничих організаціях. Думки Гейнеса підтримує і голова АФП-КІО Джордж Міні. Заява Гейнеса свідчить про те, що Кеннеді мав би поважних противників між робітництвом, якщо б у 1960 році хотів кандидувати на президента ЗДА, як про це вже тепер говориться в політичних колах.

Українська Літературно-Мистецька Клюб. Ню Йорк

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю, дня 25-го квітня відбудеться в приміщенні Клюбу вечір наймолодших мистців слова і тонів. Участь беруть: Наталка Глоба, Таня Осадца, Марта Жовнір, Любко Крушельницький, Ірка Гнатюк і Марта Чапельська. — Вечір провадить Леся Храплива. Початок о год. 8-ій вечора.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

З життя Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА

Для вшанування 40-вих Роковин Суверенної Української Держави відбулася 15 березня в залі НТШ в Ню Йорку Наукова Конференція, на якій проф. д-р М. Стахів виголосив доповідь на тему „Основи конституції Української Народної Республіки в періоді Центр. Ради".

Доповідач з'ясував на вступі юридичне розуміння держави та її конституційного ладу. З черги він спинився над питанням, важливим для кожної системи влади, а саме: оперти своє існування не лише на фізичнім примусі виконування норм правного ладу, але й на добровільнім послусі громадян. Цей послух владна система може осягнути тільки тоді, коли велика більшість народу набуде переконання, що ця система влади є управедливлена, отже леґітимна. Наше коло культури знає три основні принципи леґітимности: аристократію, наслідство і демократію.

Провід державного руху на Україні 1917 року добре здавав собі справу з ваги цієї проблеми леґітимности. Особливо глибоко розумів її як історик і соціолог голова Української Центральної Ради Михайло Грушевський, пізніше одночасний президент Української Народної Республіки. Провід Української Центральної Ради однодушно відкинув аристократичний принцип леґітимности. Що до наслідної леґітимности — то провід УЦРади також поставився до неї неґативно, якщо йде про формально - правне нав'язання до останньої форми української державности (яку знищила Росія) — до Української Козацької Держави. Перешкодою для прийняття цієї наслідної формальної леґітимности була трудність у застосуванні конституційних засад того минулого періоду в новітніх умовинах українського національного життя, а також і спірне правне відношення, яке було заложене минулою формою державности України з Московією — Росією. Немаловажним моментом було те, що як і конституційні норми цієї державности, так її відношення до Росії, були спірним питанням не лише між табором українських і російських правників, але також у внутрі самих українських правників і істориків аж до сьогодні (останні праці проф. Яковлева, проф. Оглоблина і доц. Сократа Іваницького). Сперти леґітимність державности в 1917 р. на спірній підставі, значило робити спірною саму державність. Це тим більше, що саме російський імперіялізм покликувався на наслідний принцип — панування над Україною. Вкінці українська козацька державність не була соборною навіть у своїм найбільшім розцвіті. Тим то провід Української Центральної ради прийняв згідно в основу конституційного ладу будованої державности України, демократичну леґітимність і самовизначення народу, в якім міститься внутрішня і зовнішня суверенність народу. Ця леґітимність була найбільш зрозумілою для народних мас і тільки вона могла викликати патос боротьби за державність.

За прийняттям цього принципу леґітимности промовляли ще важні зовнішно - політичні мотиви, як доктрина Вилсона в таборі Антанти Заходу і поклйкування Тимчасового Уряду Росії на ту підставу леґітимности. Але не прийнявши формально правно - наслідної леґітимности (в цьому були згідні всі провідні члени УЦРади з Д. Дорошенком і Міхновським включно), Грушевський переконав рішальні кола УЦРади, що в будові Української Народної Республіки треба нав'язуватися ідейно-історично не тільки до козацької, але й до старої київської і галицько - волинської державности (герб, національний прапор, назва валюти, назва різних урядів і ін.).

Демократична леґітимність (право самовизначення нації) міститься в усіх актах, якими починається і переводиться державне будівництво: постанови Національного Конґресу, вибір Конґресом УЦРади, всі Універсали, систематично уложена конституція УНРади з дня 29-го квітня). Пересправи УНРади і Генерального Секретаріяту з Тимчасовим Урядом Росії велися на базі незалежности УЦРади, як органу національної волі, а ті чи інші умови мали виразне застереження щодо остаточного вирішення справи через Українські Установчі Збори. Конфлікт з Тимчасовим Урядом Росії і потому з Совнаркомом Росії був неминучим власне з моментом, коли УЦРада реально підготовляла вибори до конституанти України.

Проф. М. Стахів спинився з черги над питанням початку будови держави. Він почав її від вибору Української Центральної Ради на Національному Конґресі, а реальну будову держави датує Першим Універсалом. Фактично ця будова була в головному закінчена, коли УЦРада і Генеральний Секретаріят здобули всю владу на території 9-ти губерній України, в боях у столиці України, проти обох противників: військ Тимчасового Уряду Росії та військ Совнаркому Росії (7 до 12-го листопада). Третій Універсал оформлював лише юридично існуючий факт української державности в повній розтяглості. Ця держава, Українська Народна Республіка, була від самого початку в очах своїх і чужих, фактично суверенною і в тім характері була вона визнана ще перед Четвертим Універсалом Совєтською Росією, Францією, Британією, а 10-го січня 1918 р. центральними державами.

З черги проф. Стахів навів мотиви, чому провід УЦРади відкладав юридичне оформлення суверенности та обговорив відношення (до проблеми) міждержавної організації Східньої Европи і Західньої Азії до конституанти України, яка була обрана 9-го січня, а мала зійтися 22-го січня. З причини воєнної окупації значної частини Лівобережжя конституанта не могла зійтися 22-го січня в приписаному складі. Тому саме УЦРада сама рішила це питання юридичної суверенности — Четвертим Універсалом. Основні принципи цього Універсалу були схвалені 22-го січня, але весь текст разом з редакційними поправками і додатками — 23-го січня, а сам Універсал був проголошений урочисто на Софійській Площі аж 24-го січня. Але Грушевський переконав УЦРаду, щоб на акті залишити дату 22-го січня на знак, що вона діє замість конституанти.

В останній частині своєї доповіді проф. Стахів дав пояснення начальних засад конституційного ладу УНРеспубліки того періоду, порівнюючи ці засади з іншими конституціями і стверджуючи, що навіть чужі держави реципували деякі засади конституційного ладу Української Народої Республіки.

Хроніка українського життя

В Бразилії

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТИ В САН ПАВЛЬО

Солідаризуючись з усією українською еміґрацією, наша громада в Сан Павльо (Бразилія) святкувала 40-ву річницю проголошення Незалежности України. На запрошення Управи Українського Товариства „Соборність" до Ділового Комітету влаштування Святочної Академії увійшли окремі члени Товариства. Керовані свідомістю великої відповідальности за сучасний стан Визвольних змагань та за створення реальної співпраці між усіма українцями-патріотами, незалежно від світоглядових і релігійних різниць, члени Ділового Комітету спромоглися утворити атмосферу взаємної толеранції, ділової співпраці і вилучення внутрішніх розбіжностей.

Процес змагання Українського Народу за свою Державність є історично безпереривний і по ідеї єдиний, без огляду на ідеологічні та релігійні переконання всіх свідомих українців, тому й Свято Державности України є єдине й мусить бути відсвятковане в повній єдності й взаємодопомозі".

Ця Академія відбулася в Міському Оперному Театрі, на високому рівні, з добірною програмою, як з пропаґандивного, так і з мистецького боку. Простора заля театру була вщерть заповнена бразилійськими й чужинецькими гостями та нашими громадянами. Були запрошені бразилійські естадуальні, муніципальні, судові, університетські, військові та інші високі достойники. Теж прибули: американський генеральний консул, британський генеральний консул, литовський, естонський і лотиський консулі, а також представник португальського консуля. Були присутні теж численні представники 18-ти чужинецьких еміґрантських громад в Сан Павльо, від більших бразилійських політичних партій, студентських організацій, тощо. Мило вразила присутність гостей з Ріо де Жанейро і Куритиби.

З доручення Управи Українського Товариства „Соборність" Академію відкрив п. М. Барановський, після чого виконано бразилійський і український національні гимни. Вслід за цим промовляв запрошений депутат сенпавлівського парляменту п. Андре Франко Монторо. В своїй промові він зазначив, що з погляду міжнародного права Україна є самостійною державою, лише треба це право реалізувати, щоб самостійність була дійсна, а не лише декляративна та щоби в ОН були справжні представники українського народу, а не ставленики Москви. Весь культурний світ знає, що українська нація бореться за своє природне право на незалежність і суверенність. Бразилійські делеґати до ОН завжди стають в обороні всіх народів, поневолених комуністичним імперіялізмом і в першу чергу в обороні українського героїчного поневоленого, але державного народу. Високо оцінив заслуги українського народу в боротьбі за спільні ідеали, домагався щоби Бразилія та інші держави допомогли українському народові здобути справжню волю.

Інж. О. Барвінський виголосив в українській мові доповідь на тему „Україна і проблема її незалежности й державности". Зазначив він, що на протязі 2-ох віків російський та інші імперіялізми поневолювали, асимілювали й колонізували Україну, фальшуючи її історію.

„На жаль, — казав доповідач, — інші держави, що мали нагоду виключити великий потенціял поневолених народів зі складу російської імперії, не підтримали цих визвольних змагань в той час і тим не використали нагоди створити абсолютну перевагу на боці держав Вільного Світу і раз на завжди покласти межу російському імперіялізмові. Повторилася історія, що три віки тому зламала Українську Державу. Великий потенціял України знову залишився до диспозиції російського імперіялізму і тим надзвичайно підсилив його економічну, військову і стратегічну потугу. Доповідач зазначив, що Україна повинна бути незалежна ні від кого по суті, а устрій має визначити сам український народ. П. В. Скульський переповів цю доповідь в португальській мові.

В першому відділі мистецької частини виконано: „Ой, зійшла зоря" і „Засяло сонце золоте" — Український хор під орудою маестра п. В. Королюка; „Ой, чого ж ти почорніло зеленеє поле" і „Як почуєш вночі" — п. О. Денищук під акомпаніямент п-ні Аліси Остерґрен-Денищук; „Нащо мені чорні брови" і „Осінній вальс" — оперна артистка п-ні М. Садовська. Виконано теж два оригінальних танці.

Другий відділ мистецької частини, це монтаж з уривків опери „Запорожець за Дунаєм". Симфонічна оркестра під орудою п-ні Н. Зубрицької-Сакун виконала увертюру о опери, а в ролях Одарки й Карася вступали артисти п-ні М. Садовська і п. О. Денищук. З участю соліста О. Денищука і в супроводі оркестри, хор виконав „Владико неба і землі". На закінчення балетний ансамбль під орудою оперної артистки п-ні О. Меринової виконав український танок „Гопак".

Ціла Академія, а зокрема її мистецька частина, залишили найкраще враження у публіки, яка з ентузязмом оплескувала кожну точку. Після цього в імени Укр. Тов. „Соборність" складено подяку присутнім, виконавцям і організаторам Свята.

Ґромико інтриґує, щоб розсварити західні держави

Москва. — Совєтський міністер закордонних справ Андрей Ґромико, розпочавши розмови на тему найближчої конференції „на вершинах" не одночасно з усіма трьома амбасадорами ЗДА, Англії і Франції, тільки з кожним зокрема, робить це з подвійною ціллю — щоб розсварити їх і щоб протягнути справу, — твердять закордонні обсерватори в Москві. Виявляється, що Ґромико говорить інакше з американським амбасадором та інакше з англійським і французьким. Він представляє перед репрезентантами Англії і Франції становище ЗДА, як непоступливе й таке, яке небезпечне для західньо-европейських країн. Ґромико уважає, що натиск частини західньо-европейських громадянств проти американських атомово-ракетних баз можна використати для відтягання Англії і Франції від Америки. Західні держави призадумуються над контр-акцією проти такої небувалої в дипломатичних взаєминах совєтської тактики. Водночас Ґромико далі настоює, що в конференції „на вершинах", повинні взяти участь: ЗДА, Англія, Франція і Італія, як члени НАТО; СССР, Польща, Румунія і Чехословаччина, як члени Варшавського пакту, та Швеція, Індія і Югославія, як невтральні держави. Тим часом загально відомо, що Індія і Юґославія підтримують совєтське становище в справах заборони атомової зброї і припинення атомових дослідів — без міжнародної контролі.

● **Видавництво Академії наук УССР** у Києві видало у 1957 році другий том „Історії української літератури", який дає огляд українського підсовєтського письменства. Головою редакційної колеґії другого тому є академік О. І. Білецький. Книгу опрацювали численні автори. Серед них С. Крижанівський, А. Тростянецький, Л. Новиченко, Л. Коваленко, М. Сиротюк та інші.

УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

із централею у Варшаві і з відділами в різних місцевостях, де живуть згуртовані українці. В товаристві цьому головно молодь. Старші громадяни вже не виявляють активности. Саме брак української інтеліґенції зумовлює розмір праці зорганізованої української групи у Польщі. Та не лише це. Хоч загально стало свобідніше (поляки кажуть, що в СССР прийшов до влади „українець" Хрущов, який буде вимагати більше свободи для українців в Польщі), все ж таки кожну дрібну поступку мусить наше населення виборювати. Великих заходів і трудів треба було, щоб влада віддала українцям залю і кілька кімнат в Українському Домі, відібраному в 1945 році. Вже кілька разів їздила делеґація українців до кардинала Вишинського у Варшаву з проханням передати українцям їхню стародавню святиню в Перемишлі, але без успіху. Кардинал навіть не приймає делеґації. Місцевий біскуп здобувся на Соломоновий присуд, заявивши: „Ходили українці десять років до костела, хай і далі ходять".

Та головна сила не у „відлизі", не в „українцеві" Хрущові і не в опорі польського уряду та шовіністичного польського населення, — головна сила в самій українській громаді, яка, не зважаючи на терор і плянове нищення, затримала життєздатність і виявляє охоту організувати своє життя. В теперішньому режимі ця наша громада використовує організаційні можливості урядово визнаного Українського Культурно-Суспільного Товариства. Але ця громада, яка зуміла перенести терористичні роки утиску, виявляє свою повну національну свідомість і силу обстояти й творити своє національне життя.

Т.

Кинено бомбу перед дім прем'ра Ливану

Бейрут. — В минулу неділю невідомі зпочинці кинули бомбу перед дім ливанського прем'єра Ріяда Сольга. Щасливо, вибух крім вибитих шиб у сусідній школі і домах — не заподіяв більших шкід. Загально вважають, що цей замах був актом політичної демонстрації проти прозахідньої політики теперішнього уряду Ливану. Наче у відповідь замахівцям, президент Ливанської Республіки Каміль Шанун виголосив у тому самому дні промову з бальконy свого дому до великої юрби, в якій ще раз боронив потребу спиратися на демократичний Захід, зокрема на ЗДА. Він запевняв слухачів, що не вірить, щоб ЗДА проголосили доктрину Айзенгауера з будьяких користолюбних цілей. В минулу неділю скінчився для мусульман період посту і те закінчення посту святковано скрізь карнаваловими забавами. Лідер опозиції, ливанський муфті, видав заклик, щоб збойкотувати всі карнавалові розваги та ходити з чорними стрічками на знак жалоби, але той заклик не мав ніякого успіху, — як це стерджують закордонні кореспонденти в Ливані.

Для поборювання злочинців треба віри

Ню Йорк. — Прокуратор ЗДА з південної округи Ню Йорку Пол В. Вільямс промовляв на зборах Товариства Допомоги Мандрівникам в готелі Шератон — МекАлпін і сказав, що немає жадної „штучки", яка допомогла б не допускати до злочинів серед громадянства і серед неповнолітніх. Найкращим ліком проти злочинів є поворот до „постійних вартостей і до віднови віри". Якщо цього не буде, то і надалі будуть злочини збільшуватися не лише в міських, але і в сільських районах. Злочинам сприяє і те, що батьки не дбають про дітей, що школи не виховують дітей так, як треба. Деколи число злочинів збільшується внаслідок лихих мешканевих умов, в яких мусять жити деякі родини. „Розв'язка цієї справи лежить в нас самих — як одиницях, і в нас — як членах громад. В 1957 році в цій країні число великих злочинів виносило 2,800,000, на 8 відсотків більше як в 1956 році.

● РОЗШУКИ ●

ІВАНА ШУРКА (72 роки), з с. Поріче, коло Янова (Львів), шукає син.
Вістку слати на адресу:
Іван ГЕРА (Ivan GERA)
Jayne Blvd.
Port Jefferson Station,
L. I., N. Y.

Роман Гучко пошукує свого брата ОЛЕКСАНДРА ГУЧКА, сина Священика о. Василя, урodж. 1919 р. на Любачівщині, дентист. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
A. MAZIAR
V. F. M. A. Wayne, Pa., USA
Загряничні часописи, проситься про передрук.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

✝

Посмертна Згадка

НИКОЛАЙ ТИМОЧКО, член Відд. 386 „Вільна Україна" в Шарон, Па., помер 8-го квітня 1958 р., на 76 році життя. Покійний нар. 1892 р. у Тернопільськім повіті. До Т-ва й УНСоюзу вступив 1933 р. Полишив у смутку дружину Параскевію; 4 синів, 3 доньки, 4 зятів і 5 внуків. Похорон відбувся 10-го квітня 1958 р., при участі Родини, Членів Т-ва та Приятелів, з пох. заведення до укр. прав. церкви св. І. Хрестителя в Шарон, а опісля на цвинтар Оквуд в Шароні. — В. И. П!
А. Попов, секр.

Зміна адреси

До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучаю 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА адреса була:
ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ______
Ім'я і прізвище ______
Адреса ______
______

Моя НОВА адреса така:
Ім'я і прізвище ______
Адреса ______
Адреса ______
______

ТАРЗАН, 4047. Незгідно з пляном.!

Однак Лінтон не доглянув однієї речі, яка могла запобігти цьому холоднокровному вбивству. Вала підкралася ззаду і відбила на бік рушницю!

Із тріюмфальним риком Тарзан накинувся на свого ворога і глибоко встромив свій ніж, втишивши навіки злочинне серце.